

В.В. Євдокимов
С.Ф. Легенчук
Д.О. Грицишен

РОЗВИТОК
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ІСЛАМСЬКА МОДЕЛЬ

монографія

Розвиток національної системи бухгалтерського обліку (далі – НСБО) в сучасних умовах господарювання вимагає зміни акцентів від безвідповідального використання факторів виробництва з метою отримання максимальної вигоди власниками ресурсів до забезпечення розвитку соціально орієнтованої економічної системи.

Орієнтація бухгалтерського обліку тільки на ринок капіталів є причиною низької захищеності населення та обумовлює виникнення ситуації, за якої бухгалтерський облік є інструментом в руках лише певних учасників господарських відносин.

Уникнення негативних соціальних та економічних наслідків потребує розробки та впровадження нових підходів до розвитку національної системи бухгалтерського обліку, які б ураховували світову облікову практику. Якісно новими підходами до розвитку національних систем бухгалтерського обліку є ісламська модель бухгалтерського обліку. Країни зони поширення Ісламу розробили облікові положення, які дають змогу досягти узгодження інтересів усіх учасників господарських відносин.

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію
В.В. Євдокимова,
С.Ф. Легенчука,
Д.О. Грицишена
**«Розвиток бухгалтерського
обліку в умовах глобалізації:
ісламська модель»**

(Житомир, 2012 р.)

Використання досвіду ісламських країн в інших країнах, зокрема в Україні, є можливим за умови визначення дієвих механізмів, які б відповідали діючій системі суспільних відносин та не були обумовленими лише релігійними особливостями.

Наведене вище актуалізує рецензоване дослідження особливостей формування та розвитку ісламської моделі бухгалтерського в контексті сучасних глобалізаційних перетворень. У монографії ісламська модель бухгалтерського обліку розглянута як альтернатива іншим обліковим концепціям, яка підтверджує свою дієвість у розв'язанні сучасних проблем, що є соціально-економічними наслідками глобалізації.

Монографія є завершеним дослідженням проблем розвитку науки про бухгалтерський облік, що підтверджується її логічною структурою та послідовністю викладення матеріалу. Робота містить п'ять розділів.

Перший розділ «Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації» присвячено розгляду місця бухгалтерського обліку та змін його теорій в умовах глобалізації. Автори порушують проблему розвитку глобалізації економіки та її соціально-економічних наслідків, значення бухгалтерського обліку в їх подоланні та необхідність зміни його теорій. Цікавою є позиція авторів щодо класифікації наслідків глобалізаційних перетворень. Зокрема, авторами запропоновано класифікувати їх за трьома напрямками:

- проблеми стійкого розвитку суспільства;
- проблеми розвитку національних економік;
- проблеми сучасної світової фінансової кризи.

Така класифікація дає змогу авторам обґрунтувати напрями подальшого розвитку теорії та методології бухгалтерського обліку шляхом застосування окремих положень ісламської моделі бухгалтерського обліку. Авторами обґрунтовано економічний та обліковий рівні подолання наслідків глобалізації.

Цінними є пропозиції авторів щодо подальшого розвитку теорії та метатеорії бухгалтерського обліку, зокрема розроблена парадигмальна класифікація розвитку бухгалтерського обліку як науки. Новим є погляд авторів на рівні науки бухгалтерського обліку (метатеорія, інтертеорія та змістовна теорія) та на їх предмет.

Другий розділ «Національні системи бухгалтерського обліку: особливості формування та нові напрями розвитку» присвячено проблемам сутності національної системи бухгалтерського обліку, особливості формування НСБО різних країн світу, їх групування у відповідні моделі бухгалтерського обліку та впливу соціально-культурного середовища. Автори підходять до сутності НСБО через категорії «нація» та «національний», вказують на взаємозв'язок з національними економічною, правовою та політичною системами, обґрунтовують їх значення в розвитку бухгалтерського обліку. Це дало можливість ґрунтовно підійти до особливостей формування НСБО та визначити її структуру.

При вивченні класифікації національних систем бухгалтерського обліку авторами було обрано суб'єктивно-географічну ознаку, на основі чого виділено існуючі моделі бухгалтерського обліку, до яких віднесено англо-американську, континентальну та латиноамериканську, перехідні – соціалістичну та новосформовану – ісламську. Для вивчення особливостей розвитку кожної з моделей бухгалтерського обліку запропоновано рівні вивчення національних систем бухгалтерського обліку. В результаті проведеного дослідження авторами обґрунтовано економічні характеристики кожної з моделей, що стало основою визначення напрямів їх розвитку.

Цікавою є позиція авторів щодо впливу на бухгалтерський облік соціально-культурного середовища. В цьому напрямі в монографії висвітлено особливості

розвитку бухгалтерського обліку в різних ментальних умовах та визначено вплив релігійного фактору на елементи системи бухгалтерського обліку крізь призму соціально-економічних відносин.

Третій розділ «Бухгалтерський облік в країнах поширення Ісламу: особливості середовища розвитку» висвітлює питання місця бухгалтерського обліку в сучасній економічній доктрині країн зони поширення Ісламу. В межах цього розділу досліджено особливості розвитку ісламської економічної доктрини, значення її принципів у формуванні національних систем бухгалтерського обліку та правового і економічного розвитку як чинників впливу на бухгалтерський облік.

Авторами встановлено причини формування ісламської економічної доктрини, її принципові відмінності від положень капіталістичної та соціалістичної економічних систем. Заслуговує на увагу пропозиція щодо формування та впровадження мусульманських економічних принципів на різних рівнях суспільних відносин (релігійно-правовий, макро-, мікроекономічний та обліково-аналітичний). Обґрунтовано вплив різних правових сімей на правові системи країн зони поширення Ісламу, а також визначено залежність бухгалтерського обліку від економічного розвитку країни.

Четвертий розділ «Організаційно-методологічні положення бухгалтерського обліку в ісламських країнах» висвітлює питання методології та організації бухгалтерського обліку в країнах зони поширення Ісламу, а також формування методології та організації бухгалтерського обліку в мусульманських країнах, особливостей його нормативного та етичного регулювання.

Авторами обґрунтовано механізм формування організаційно-методологічних положень ісламської моделі бухгалтерського обліку шляхом застосування системного підходу. В межах цього механізму визначено особливості діяльності суб'єктів організації та ведення бухгалтерського обліку, обґрунтовано появу особливих об'єктів облікового відображення (фінансові інструменти: мудараба, мушарака, мурабаха, іджара та ін.) під впливом особливих економічних категорій: гарар, мейсір, ріба, закят.

Особливої уваги заслуговує дослідження діяльності Організації з бухгалтерського обліку та аудиту ісламських фінансових інститутів та систематизація стандартів, виданих цією організацією.

П'ятий розділ «Бухгалтерський облік в країнах Ісламу як теорія розвитку справедливості в суспільстві» присвячено розгляду питань значення бухгалтерського обліку в забезпеченні розвитку справедливих соціально-економічних відносин в мусульманських країнах, його місця в уникненні інформаційної асиметрії у відносинах між учасниками господарських відносин та особливостей оприлюднення результатів діяльності суб'єктів господарювання через систему бухгалтерської звітності. Висвітлено особливості прояву справедливості в системі бухгалтерського обліку та обґрунтовано значення облікового відображення чинників виробництва та розподілу доданої вартості в забезпеченні справедливості в суспільних відносинах. Визначено особливості формування запитів

користувачів бухгалтерської інформації в мусульманських країнах та напрями врегулювання інформаційного конфлікту.

Оцінюючи монографію в цілому, необхідно відзначити високий рівень викладу матеріалу, актуальність, практичну і наукову цінність проведеного дослідження. Монографія має логічну структуру та відповідає основним вимогам до досліджень такого роду.

Рецензована монографія сприяє розвитку теорії та методології бухгалтерського обліку, представляє інтерес для фахівців бухгалтерського обліку, керівників підприємств, які працюють на міжнародних ринках, докторантів, аспірантів, наукових співробітників, викладачів, студентів, які здійснюють дослідження у сфері бухгалтерського обліку.

Рецензенти

ВАЛЕРІЙ ОГІЄНКО,

кан. екон. наук, директор Севастопольського інституту банківської справи Української академії банківської справи Національного банку України, заслужений економіст України,

ОЛЬГА КАНТАЄВА,

доктор екон. наук, зав. кафедри обліку і аудиту Севастопольського інституту банківської справи Української академії банківської справи Національного банку України

ДО УВАГИ АВТОРІВ!

Журнал

“БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АУДИТ”

визнано Вищою атестаційною комісією України

професійним виданням з бухгалтерського обліку та аудиту

(постанова Президії ВАК України від 22.12.2010 р. № 1-05/8)

Відповідно до постанови Президії ВАК України журнал підвищує вимоги до відбору наукових статей до друку

